

## Η Περιβαλλοντική Εκπαίδευση στο Ασβεστοχώρι, από το Δημοτικό στο Γυμνάσιο

**Νικόλαος Βουδρισλής<sup>1</sup>, Αικατερίνη Αφεντούλη<sup>2</sup>,**

1. Δάσκαλος, Διευθυντής 1<sup>ου</sup> Δημοτικού Σχολείου Ασβεστοχωρίου, M.ed.,  
Υποψήφιος Διδάκτορας Π.Τ.Δ.Ε., Α.Π.Θ.

[nvoudris@gmail.com](mailto:nvoudris@gmail.com)

2. Δρ Γεωπόνος-Εκπαιδευτικός, M.Sc., Διευθύντρια 1<sup>ου</sup> Γυμνασίου Χορτιάτη  
(Ασβεστοχώρι), Δ.Δ.Ε. Ανατολικής Θεσσαλονίκης

[afentoul@sch.gr](mailto:afentoul@sch.gr)

### ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η εργασία αυτή καταγράφει τις προσπάθειες για καλλιέργεια της περιβαλλοντικής συνείδησης, όπως ξεκινάνε από το 1ο Δημοτικό Σχολείο Ασβεστοχωρίου και συνεχίζονται στο 1ο Γυμνάσιο Χορτιάτη στο Ασβεστοχώρι. Στο πλαίσιο αυτό γίνεται αναφορά στα βασικά περιβαλλοντικά προγράμματα και δράσεις των δύο σχολείων, σε επί μέρους δραστηριότητες που σχετίζονται με τα προηγούμενα, αλλά και επεκτείνονται προς την κατεύθυνση της δημιουργίας ενός αειφόρου σχολείου, που θα προάγει τον πολιτισμό και το περιβάλλον και θα διαμορφώνει ενεργούς και δημιουργικούς πολίτες. Σκοπός της εργασίας είναι η συμβολή στην ανάπτυξη επικοινωνίας μεταξύ των δύο σχολείων, με ευρύτερο στόχο την ανταλλαγή ιδεών και προτάσεων στο ευρύτερο πλαίσιο της ομαλής μετάβασης των μαθητών από το Δημοτικό στο Γυμνάσιο.

**ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ:** Σχολικά προγράμματα

**ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ:** Περιβαλλοντική Εκπαίδευση, Ασβεστοχώρι, Δημοτικό, Γυμνάσιο, Μετάβαση

### ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η εκπαιδευτική διαδικασία στην Ελλάδα για την υποχρεωτική εκπαίδευση (Δημοτικό και Γυμνάσιο) καθορίζεται από τα Αναλυτικά Προγράμματα Σπουδών (Α.Π.Σ.) κάθε γνωστικού αντικείμενου και από το Διαθεματικό Ενιαίο Πλαίσιο Προγραμμάτων Σπουδών (Δ.Ε.Π.Π.Σ.).

Στο Δ.Ε.Π.Π.Σ. και στα Α.Π.Σ. του 2003, επιδιώκεται η διασφάλιση της εσωτερικής συνοχής, της συνέχειας και της ενιαίας ανάπτυξης του περιεχομένου σπουδών Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης (ΦΕΚ 303/13-3-2003). Όμως, η διδακτική πρακτική δεν ταυτίζεται απολύτως με το θεωρητικό πλαίσιο των Δ.Ε.Π.Π.Σ. και των Α.Π.Σ., καθώς παραμένει, κυρίως στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση, αρκετά παραδοσιακή, με αποτέλεσμα να περιορίζεται η ουσιαστική εμπλοκή των μαθητών στη μαθησιακή διαδικασία (Δανηλίδου-Βορβή, 2010). Έτσι η συνέχεια στην υποχρεωτική εκπαίδευση εξακολουθεί να παρουσιάζει δυσκολίες, παρεμποδίζοντας την ομαλή μετάβαση των μαθητών από το Δημοτικό Σχολείο στο Γυμνάσιο. Η μετάβαση αυτή αποτελεί ένα σημαντικό γεγονός στη ζωή τους καθώς συνοδεύεται από πολλές προσδοκίες, ενθουσιασμό αλλά και από ανησυχία και

αβεβαιότητα καθώς πρέπει να προσαρμοστούν σε ένα νέο εκπαιδευτικό περιβάλλον, προσανατολισμένο περισσότερο στην επίδοση και στα γνωστικά αντικείμενα και σε ένα διαφορετικό πρόγραμμα σπουδών (Δημητριάδου, 2011).

Η συμβολή της Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης (Π.Ε.) μπορεί να είναι σημαντική στην άμβλυνση αυτών των δυσκολιών καθώς υποστηρίζει τη μαθητοκεντρική εκπαίδευση, προάγει την ενεργητική συμμετοχή των μαθητών στην οικοδόμηση της γνώσης και προτείνει τη διαθεματική προσέγγιση των περιβαλλοντικών προβλημάτων, παρέχοντας συνοχή και ένα πλαίσιο ενοποίησης των γνώσεων που προέρχονται από ποικίλα γνωστικά αντικείμενα (Τρικαλίτη, 2005). Έτσι, η συμμετοχή των μαθητών/τριών στις περιβαλλοντικές ομάδες, που -αν και λειτουργούν σε προαιρετική βάση- εμπλέκουν το σύνολο των μαθητών των τελευταίων τάξεων του 1<sup>ου</sup> Δημοτικού Σχολείου Ασβεστοχωρίου και των δύο πρώτων τάξεων του 1<sup>ου</sup> Γυμνασίου Χορτιάτη στο Ασβεστοχώρι (3 τμήματα εκ των οποίων τα 2 προέρχονται από το 1<sup>ο</sup> Δημοτικό Σχολείο Ασβεστοχωρίου), εξασφαλίζει τη συνέχεια και τη συνοχή της υποχρεωτικής εκπαίδευσης, καθώς οι διαδικασίες, οι δραστηριότητες, οι στόχοι, οι μέθοδοι και ο τρόπος προσέγγισης της γνώσης στην Π.Ε. δεν αλλάζουν κατά τη μετάβαση από την Πρωτοβάθμια στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση.

Η εργασία αυτή καταγράφει τις προσπάθειες για καλλιέργεια της περιβαλλοντικής συνείδησης που ξεκινάνε από το 1ο Δημοτικό Σχολείο Ασβεστοχωρίου και συνεχίζονται στο 1ο Γυμνάσιο Χορτιάτη στο Ασβεστοχώρι.

## **Η Π.Ε. ΣΤΟ ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΣΧΟΛΕΙΟ ΑΣΒΕΣΤΟΧΩΡΙΟΥ**

Το 1ο 12/θ Δημοτικό Σχολείο Ασβεστοχωρίου αναπτύσσει τα τελευταία χρόνια πολλές δραστηριότητες με στόχο την ευαισθητοποίηση των μαθητών στα θέματα που σχετίζονται με το περιβάλλον, τον πολιτισμό και τη διαφορετικότητα. Στη διάρκεια των τελευταίων χρόνων αποφασίστηκε η οργάνωση των δράσεων, με τη συνεργασία και συμμετοχή των εκπαιδευτικών και των μαθητών, έτσι ώστε να επιτευχθεί η δημιουργία ενός αειφόρου σχολείου το οποίο θα υπηρετεί τη δημοκρατία και τα ανθρώπινα δικαιώματα, θα προάγει τον πολιτισμό και το περιβάλλον και θα διαμορφώνει ενεργούς και δημιουργικούς πολίτες (Τρικαλίτη, 2014).

Πιο συγκεκριμένα υλοποιήθηκαν 2 πολυετείς δράσεις, οι οποίες αποτέλεσαν τον κορμό για την πραγματοποίηση μικρότερων σχεδίων δράσης στο σχολείο και την ευρύτερη κοινότητα.

Η πρώτη δράση ήταν η συμμετοχή του Σχολείου στο ευρωπαϊκό πρόγραμμα Δια Βίου Μάθησης/Comenius-Πολυμερείς Σχολικές Συμπράξεις, που υλοποιήθηκε τη διετία 2012-2014 με τίτλο «Landmarks and Monuments» (Ορόσημα και Μνημεία).

Κύριος στόχος της σύμπραξης, στην οποία συμμετείχαν σχολεία από 7 χώρες (Γερμανία, Ιρλανδία, Ιταλία, Ισπανία, Ελλάδα, Πορτογαλία, Σουηδία), ήταν να γνωρίσουν οι μαθητές την πολιτισμική κληρονομιά του τόπου τους και να εκτιμήσουν την ποικιλομορφία των ευρωπαϊκών πολιτισμών καθώς και την αξία της διαφορετικότητας.

Το πρόγραμμα χωρίστηκε σε θεματικές ενότητες όπως: Σπίτι και σχολείο, Τοπικά ορόσημα κα Μνημεία, Εθνικά/Διεθνή ορόσημα και Μνημεία, Κοινοβούλια/κρατικά

μνημεία, Ιδιότητα του πολίτη και οι μαθητές πραγματοποίησαν επισκέψεις και εργασίες σχετικά με τα λατομεία του Ασβεστοχωρίου, τα μνημεία της Θεσσαλονίκης, τα σπήλαια της Ελλάδας, τα νεοκλασικά κτίρια της πόλης, το Κοινοβούλιο και τις λειτουργίες του, την αποδοχή της διαφορετικότητας, την ανάπτυξη της ενεργού ιδιότητας του πολίτη.

Η δεύτερη δράση αφορά τη συμμετοχή του Σχολείου στο πρόγραμμα «Αειφόρο Ελληνικό Σχολείο: όλοι νοιαζόμαστε όλοι συμμετέχουμε» που συντονίζει η Ελληνική Εταιρία Περιβάλλοντος και Πολιτισμού. Η δράση ξεκίνησε το σχολικό έτος 2013-14 και συνεχίζεται και το σχολικό έτος 2014-15 με βασική επιδίωξη να λειτουργήσει το Αειφόρο Σχολείο ως ομπρέλα-πλαίσιο ενοποίησης των καινοτομιών, οι οποίες συνενώνονται σε ένα κοινό σκοπό, που είναι η βελτίωση της ζωής του σχολείου (Αγγελίδου, 2014). Με τον τρόπο αυτό γίνεται γνωστή η ιδέα της αειφορίας στη σχολική κοινότητα και ενσωματώνεται στη μαθησιακή διαδικασία ώστε να καλλιεργηθούν οι κοινωνικές, πολιτιστικές, πολιτικές και περιβαλλοντικές αξίες των μαθητών, κυρίως μέσω δράσεων συμμετοχικού χαρακτήρα.

Το 2013, οι δράσεις ξεκίνησαν με τη βελτίωση των διαπροσωπικών σχέσεων των μαθητών και την πρόληψη της βίας και της επιθετικότητας στο χώρο του σχολείου. Έτσι υλοποιήθηκε το πρόγραμμα «Νιώθω ασφαλής στο Σχολείο μου» με όλες τις τάξεις με την εποπτική συνεργασία του Κέντρου Πρόληψης Εξαρτησιογόνων Ουσιών ΕΛΠΙΔΑ. Το πρόγραμμα διήρκησε 6 μήνες και περιελάμβανε τριήμερο σεμινάριο των εκπαιδευτικών και υποστηρικτικές συναντήσεις κάθε 15 ημέρες με τους ειδικούς επιστήμονες του κέντρου ΕΛΠΙΔΑ. Κάθε 15 ημέρες εφαρμόζονταν συγκεκριμένες δραστηριότητες σε όλες τις τάξεις ώστε να ενισχυθεί το κλίμα συνεργασίας, να βελτιωθούν οι διαπροσωπικές σχέσεις των μαθητών και να αναπτύξουν οι μαθητές προσωπικές και κοινωνικές δεξιότητες που θα τους βοηθήσουν να αντιμετωπίσουν κάθε μορφή βίας.

Με στόχο την καλλιέργεια περιβαλλοντικής συνείδησης προσκλήθηκε ο Σύνδεσμος ΟΤΑ Νομού Θεσσαλονίκης να παρουσιάσει σε κάθε τάξη το πρόγραμμα περιβαλλοντικής ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης «Η Ανακύκλωση στα Σχολεία». Κάθε αίθουσα διαθέτει ξεχωριστό κάδο/κουτί ανακύκλωσης, ενώ υπάρχουν στο διάδρομο στην είσοδο του σχολείου, κάδοι για χαρτί/πλαστικό και κάδοι για τη συγκέντρωση παλιών μπαταριών.

Ένα άλλο σχέδιο δράσης αφορά την αισθητική αναβάθμιση της αυλής. Οι μαθητές έβαψαν τα τσιμεντένια παγκάκια με τα σύμβολα των παραολυμπιακών αθλημάτων, διακόσμησαν τσιμεντένιους τοίχους, φύτεψαν δέντρα και φυτά όπου υπήρχε χώρος, έφτιαξαν ένα σχολικό κήπο. Ακόμα κάθε μαθητής φύτεψε τον Μάιο το δικό του σπόρο σε ένα κυπελάκι (ντομάτα, ντοματάκι, καρπούζι, ηλιόσπορο, ματζουράνα κλπ.) και τον φρόντιζε καθημερινά μέχρι να μεγαλώσει. Για φέτος, σχεδιάζεται η δημιουργία ενός μικρού λαχανόκηπου και η συνέχιση δεντροφυτεύσεων και διακόσμησης της αυλής.

Με στόχο την καλλιέργεια της κοινωνικής ευαισθητοποίησης και της ενεργού συμμετοχής, διοργανώθηκαν διάφορες δράσεις όπως συλλογή φαρμάκων για το Κοινωνικό Φαρμακείο του Ιερού Ναού Αγίου Γεωργίου Ασβεστοχωρίου, συγκέντρωση τροφίμων για άπορες οικογένειες του Δήμου, δημιουργία παζαριού με παλιά παιχνίδια και βιβλία των μαθητών (όπου τα έσοδα δόθηκαν σε κοινωφελή

ιδρύματα, ομιλία από τους γιατρούς του κόσμου) και συγκέντρωση τροφίμων από τους μαθητές της Γ΄1 τάξης, τα οποία παραδόθηκαν στους εθελοντές της οργάνωσης.

Στο πλαίσιο της Πανελλήνιας Εθελοντικής Δράσης «Let's Do It Greece 2014», οργανώθηκε σε συνεργασία με το 2<sup>ο</sup> Δημοτικό Σχολείο Ασβεστοχωρίου, τον Απρίλιο του 2014, καθαρισμός στο δάσος Κουρί, όπου συμμετείχαν οι μαθητές/τριες των τάξεων Δ΄, Ε΄ και Στ΄. Η δραστηριότητα αυτή θα επαναληφθεί και τη φετινή χρονιά από κοινού με το Γυμνάσιο και σε συνεργασία με το Δήμο Πυλαίας-Χορτιάτη.

Το σχολείο συμμετέχει επίσης από το 2011 στο Εθνικό Δίκτυο Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης «Το μετάξι», που συντονίζει το Κέντρο Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης Σουφλίου και κάθε χρόνο οι μαθητές προμηθεύονται μεταξοσκώληκες και αναλαμβάνουν την εκτροφή τους.

Κάθε Μάιο πραγματοποιούνται εξορμήσεις με ποδήλατο στη φύση για τους μαθητές της Ε΄ και Στ΄ τάξης, καθώς και ποδηλατοδρομία Ειρήνης, όπου οι μαθητές διασχίζουν τον κεντρικό δρόμο μεταφέροντας το μήνυμα της Ειρήνης αλλά και της Ποδηλατοκίνησης.

Κάθε Ιούνιο πραγματοποιείται η ημέρα παραολυμπιακών αθλημάτων, υπό την αιγίδα της Εθνικής Αθλητικής Ομοσπονδίας Ατόμων με Αναπηρίες, όπου οι μαθητές έχουν την ευκαιρία να γνωρίσουν στην πράξη αθλήματα στα οποία αγωνίζονται και διακρίνονται αθλητές με κινητικά, οπτικά, νοητικά, ακουστικά προβλήματα, βιώνοντας τις δυσκολίες που αντιμετωπίζουν κάποιοι συνάνθρωποι μας.

Τέλος, το σχολικό έτος 2014-15 εγκρίθηκε η συμμετοχή του σχολείου σε πρόγραμμα Erasmus+/Σχολικές Συμπράξεις KA2, με τίτλο: «Raising Expectations through Erasmus+- Global Citizenship steps in Europe». Το πρόγραμμα, έχει διάρκεια 2 χρόνια και υλοποιείται σε συνεργασία με 6 ευρωπαϊκά Σχολεία. Στόχος του είναι να εκπαιδεύσει τους μαθητές ως παγκόσμιους πολίτες για να μπορέσουν να αντιμετωπίσουν τα πολιτικά, κοινωνικά, οικονομικά και περιβαλλοντικά προβλήματα της εποχής μας. Να τους βοηθήσει δηλαδή να γίνουν υπεύθυνοι πολίτες που θα συμμετέχουν ενεργά στην κοινωνία, να γίνουν πολίτες του κόσμου, διερευνώντας τη θέση τους σε αυτόν, τις αξίες τους και τις ευθύνες τους απέναντι στους άλλους ανθρώπους, στο περιβάλλον και στην αειφόρο ανάπτυξη του πλανήτη (Βουδρισλής & Λαμπρινός, 2014).

Λαμβάνοντας υπόψη, ότι το πλαίσιο της παγκόσμιας ιδιότητας του πολίτη συνδέεται με την ευθύνη, την ευαισθητοποίηση και τη συμμετοχή στα κοινά (Schattle 2009, Morais & Ogden, 2010), μια από τις πρώτες δράσεις που σχεδιάστηκαν ήταν η ενεργοποίηση όλων των μαθητών για την απομάκρυνση 2 παλιών λυόμενων αιθουσών, που βρισκόταν στην αυλή του σχολείου. Κάθε τάξη έγραψε μια επιστολή και την έστειλε με ηλεκτρονικό ταχυδρομείο στον Δήμαρχο. Στη συνέχεια οι μαθητές αποφάσισαν να σπρώξουν συμβολικά τις αίθουσες και να τις διώξουν από την αυλή. Οι φωτογραφίες τους αναρτήθηκαν στην ιστοσελίδα του Σχολείου και σε ορισμένα ιστολόγια (blog). Πολύ γρήγορα ο Δήμαρχος και οι αρμόδιοι ευαισθητοποιήθηκαν και οι αίθουσες αυτές απομακρύνθηκαν, αφήνοντας ελεύθερο χώρο στην αυλή. Οι μαθητές ένιωσαν μεγάλη χαρά και κατανόησαν τη σημασία της συμμετοχής σε δράσεις για τη βελτίωση του τοπικού περιβάλλοντος.

## Η Π.Ε. ΣΤΟ 1<sup>ο</sup> ΓΥΜΝΑΣΙΟ ΧΟΡΤΙΑΤΗ

Στο 1<sup>ο</sup> Γυμνάσιο Χορτιάτη πραγματοποιήθηκαν στη διάρκεια των τριών τελευταίων ετών (2011-2014) προγράμματα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης με συμμετοχή μεγάλου αριθμού μαθητών/τριών σε δύο βασικούς άξονες θεμάτων: 1) Περιβάλλον και υγεία και 2) Η ανακύκλωση τρόπος ζωής. Τα υποθέματα που επιλέχθηκαν ήταν ποικίλα ανάλογα με το έτος και το πρόγραμμα. Πιο συγκεκριμένα για το 1<sup>ο</sup> θέμα (Περιβάλλον και υγεία) κάποια υποθέματα ήταν: α) πρωτοβουλίες για την αναβάθμιση της ποιότητας των σχέσεων των μελών της σχολικής κοινότητας και του περιβάλλοντος στο σχολείο, β) φροντίδα και ευθύνη για τα φυτά της αυλής του σχολείου σε συνδυασμό με άσκηση στη φύση, γ) Δημιουργία σχολικού κήπου με αρωματικά φυτά και βότανα και μελέτη της χρήσης και ευεργετικής επίδρασής τους στην υγεία, με γενικούς παιδαγωγικούς στόχους: α) να κατανοήσουν οι μαθητές ότι πρέπει να σέβονται το περιβάλλον και ό,τι αυτό μας προσφέρει, ώστε τα αγαθά αυτά να μπορούν να τα απολαύσουν και οι επόμενες γενιές, β) να αναλάβουν θέσεις υπευθυνότητας και φροντίδας των φυτών του σχολείου, γ) να καταστούν ικανοί μέσα από τη διερεύνηση-καταγραφή αρωματικών φυτών και βοτάνων να αντιμετωπίζουν προβλήματα καθημερινότητας με φυσικό τρόπο.

Για το 2<sup>ο</sup> θέμα (Η ανακύκλωση τρόπος ζωής) κάποια υποθέματα ήταν: α) επαναχρησιμοποίηση-ανακύκλωση υλικών, β) κατασκευές χρήσιμων από άχρηστα, γ) κατασκευές με βελόνα και κλωστή, δ) ευαισθητοποίηση γύρω από θέματα προστασίας του περιβάλλοντος μαθητών-γονέων με τη βοήθεια της χαρακτηριστικής, ε) ρύπανση νερού και προστασία υπόγειων υδάτων, με γενικούς παιδαγωγικούς στόχους: α) να ενημερωθούν, να ευαισθητοποιηθούν, να αυτενεργήσουν οι μαθητές σε θέματα προστασίας του περιβάλλοντος, β) να δημιουργήσουν χρήσιμες κατασκευές από άχρηστα υλικά, γ) να μάθουν να ράβουν, να μπαλάνουν, να κεντούν, να πλέκουν, να συντηρούν, να στείλουν μηνύματα για το περιβάλλον μέσω της χαρακτηριστικής, δ) να ανακαλύψουν τους τρόπους με τους οποίους ρυπαίνονται οι υπόγειοι υδροφόροι ορίζοντες και να κατανοήσουν την άμεση ανάγκη για προστασία των υπόγειων υδάτων, ε) να γνωστοποιήσουν το πρόβλημα στους συμμαθητές τους αλλά και στο κοινωνικό περιβάλλον και να καταστούν ενεργοί πολίτες για την αντιμετώπιση κοινών προβλημάτων.

Στη διάρκεια των προγραμμάτων έγιναν διάφορες επισκέψεις, εκδηλώσεις και σχετικές δράσεις. Πιο συγκεκριμένα, στο πλαίσιο της πορείας του Προγράμματος Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης με θέμα: «Περιβάλλον και υγεία» πραγματοποιήθηκε α) διήμερη εκπαιδευτική επίσκεψη στον Αγ. Νικόλαο Νάουσας (Κ.Π.Ε. Νάουσας), β) συμμετοχή στο 6<sup>ο</sup> Συνέδριο της Π.Ε.ΕΚ.ΠΕ., γ) συμμετοχή στο μαθητικό Φεστιβάλ Παρουσίασης Περιβαλλοντικών και Πολιτιστικών Προγραμμάτων της Δ.Δ.Ε. Ανατολικής Θεσσαλονίκης, με μουσικό δρώμενο και αφίσα (poster), δ) συνεργασία με το τμήμα πρασίνου του Δήμου Πυλαίας-Χορτιάτη (φυτεύτηκαν πολλά δένδρα και καλλωπιστικά φυτά, των οποίων η προμήθεια έγινε από τη Διεύθυνση Αναδασώσεων του Ν. Θεσσαλονίκης με σκοπό τη δημιουργία κήπου στην αυλή του σχολείου μας).

Στο πλαίσιο της πορείας του Προγράμματος Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης με θέμα: «Ανακύκλωση τρόπος ζωής» πραγματοποιήθηκαν α) διήμερη εκπαιδευτική επίσκεψη στην Κερκίνη Σερρών, β) τριήμερη εκπαιδευτική επίσκεψη στη Λίμνη Πλαστήρα, Κ.Π.Ε. Μουζακίου και Τρίκαλα- Μετέωρα, γ) συμμετοχή στο 14<sup>ο</sup> Μαθητικό Συνέδριο Περιβάλλοντος, που οργανώθηκε από τη μη κερδοσκοπική

οργάνωση «Ελλάδα Καθαρή» με θέμα «Νερό, σταγόνα ζωής», δ) συμμετοχή στο μαθητικό φεστιβάλ Παρουσίασης Περιβαλλοντικών και Πολιτιστικών Προγραμμάτων της Δ.Δ.Ε. Ανατολικής Θεσσαλονίκης, με μουσικό δρώμενο και αφίσα (poster), ε) ενημέρωση για την ανακύκλωση, από συνεργάτιδα της Ελληνικής Εταιρίας Αξιοποίησης Ανακύκλωσης, στο πλαίσιο του προγράμματος ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης για την ανακύκλωση του Δήμου Πυλαίας-Χορτιάτη με θέμα «Εγώ ανακυκλώνω, τα σκουπίδια μου μειώνω».

Στο πλαίσιο και των δύο παραπάνω προγραμμάτων πραγματοποιήθηκαν α) εκπαιδευτικές επισκέψεις στο Δημοτικό Ραδιόφωνο Θεσσαλονίκης (FM 100,6), όπου οι μαθητές υλοποίησαν ραδιοφωνικές εκπομπές, ενταγμένες στο πρόγραμμα του δημοτικού ραδιοφώνου: «Το ραδιόφωνο στα σχολεία» και β) το σχολείο συμμετέχει στα Δίκτυα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης του Κ.Π.Ε. Νάουσας (Γεωργία και Περιβάλλον), του Κ.Π.Ε. Παρανεστίου (Υπαίθρια ζωή), του Κ.Π.Ε. Μουζακίου (Το δάσος), του Κ.Π.Ε. Φιλίππων (Μαθαίνω για το Περιβάλλον παίζοντας) και του Κ.Π.Ε. Έδεσσας-Γιαννιτσών (Ανακυκλώνω).

Στο πλαίσιο της αφιερωμένης στο Περιβάλλον Εβδομάδας του Οκτωβρίου, γίνονται κάθε έτος, διάφορες σχετικές δράσεις, όπως συζητήσεις, παρουσιάσεις (για παράδειγμα η Περιβαλλοντική Οργάνωση «Αρκτούρος» παρουσίασε σε μαθητές της Β΄ τάξης του σχολείου, Πρόγραμμα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης με θέμα: «Οι αγρι-άνθρωποι-Πολίτες του Μέλλοντος» και δώρισε ικανό αριθμό CD και εντύπων, σχετικών με τη δράση της, στη βιβλιοθήκη του σχολείου), προβολή ταινιών, κατασκευή αφισών, δημιουργία χρήσιμων κατασκευών από άχρηστα υλικά και στη συνέχεια διοργάνωση παζαριού (Bazaar) με πολλαπλούς σκοπούς (κοινοφελείς), σύνθεση και παρουσίαση τραγουδιών, που απευθύνονται σε όλους τους μαθητές με σκοπό να τους ευαισθητοποιήσουν προκειμένου να δηλώσουν συμμετοχή στα προγράμματα περιβαλλοντικής εκπαίδευσης.

Ενδιαφέρον παρουσιάζουν τα «παραδοτέα» υλικά των προγραμμάτων περιβαλλοντικής εκπαίδευσης που περιλαμβάνουν: φωτογραφίες, αφίσες (poster), παρουσιάσεις (powerpoint), βίντεο, σενάρια θεατρικών δρώμενων (με ποίημα και χορό), τραγούδια και συνθέσεις παραδοσιακών και έντεχνων τραγουδιών με φυτά και βότανα, κατασκευές για τη Χριστουγεννιάτικη διακόσμηση του κεντρικού χώρου του σχολείου και επιτοίχια ζωγραφική.

## **ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ-ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ**

Η καταγραφή της πορείας των δραστηριοτήτων περιβαλλοντικής εκπαίδευσης από το 1ο Δημοτικό Σχολείο Ασβεστοχωρίου στο 1ο Γυμνάσιο Χορτιάτη στο Ασβεστοχώρι, οδηγεί στην εκτίμηση ότι η σχετική ενασχόληση των μαθητών από το Δημοτικό και η εξοικείωσή τους με τη φιλοσοφία και το περιεχόμενο της Π.Ε. βοηθά στη δημιουργική συνέχεια στο Γυμνάσιο. Σε αυτό συνεπικουρεί και η διεύθυνση του σχολείου, που και στις δύο περιπτώσεις, στελεγχώνεται από εκπαιδευτικούς με επιμόρφωση και μεγάλο ενδιαφέρον για την Π.Ε.

Η συμπαρουσίαση της προσπάθειας για ανάπτυξη της Π.Ε. στα δύο σχολεία, αποτελεί μία ψηφίδα στην γενικότερη ιδέα για δημιουργία επικοινωνιακού διαύλου μεταξύ τους, με σκοπό την ανταλλαγή ιδεών και προτάσεων στο ευρύτερο πλαίσιο της ομαλής μετάβασης των μαθητών από το Δημοτικό στο Γυμνάσιο. Για την

ευόδωση του σκοπού αυτού αναπτύσσεται πρωτοβουλία για σχεδιασμό μίας σειράς περιβαλλοντικών δράσεων με κοινό προγραμματισμό (για παράδειγμα συμμετοχή στη δράση «Let's Do It Greece» στο δάσος Κουρί του Ασβεστοχωρίου, περιβαλλοντικό μονοπάτι στην ευρύτερη περιοχή του Χορτιάτη σε συνδυασμό με ποδηλατοδρομία, επαφή-επικοινωνία εκπαιδευτικών και μαθητών των περιβαλλοντικών ομάδων αλλά και ολόκληρων τμημάτων κ.ά).

Με τον τρόπο αυτό αλλά και την προώθηση της περαιτέρω σχέσης των δύο σχολείων με επισκέψεις εκπαιδευτικών του Γυμνασίου στο Δημοτικό και μαθητών του Δημοτικού στο Γυμνάσιο, εκτιμάται, ότι μπορεί να προωθηθεί η καλύτερη και ταχύτερη προσαρμογή των μαθητών στο καινούριο σχολικό περιβάλλον και πιθανόν να μειωθούν φαινόμενα παραβατικής συμπεριφοράς (βίαια συμπεριφορά, σχολικός εκφοβισμός) που αρκετές φορές οφείλονται σε ανασφάλεια από το φόβο του αγνώστου (σχολικό κτίριο, καθηγητές, μαθήματα και ωρολόγιο πρόγραμμα, κανονισμός λειτουργίας).

## ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Αγγελίδου, Ε., (2014). Το αειφόρο σχολείο ως πλαίσιο/ομπρέλα για την ανάπτυξη των βιωματικών δράσεων στο σύγχρονο σχολείο. Αθήνα. Διαθέσιμο στο <http://www.aeiforosxoleio.gr/> (πρόσβαση στις 10/4/2015).

Βουδρισλής, Ν., Λαμπρινός, Ν. (2014). Ο ρόλος της οικουμενικής εκπαίδευσης και της γεωγραφίας στη διαμόρφωση ενεργών και υπεύθυνων πολιτών. Εισ : *Proceedings of the 10th International Congress of the Hellenic Geographical Society*, Θεσσαλονίκη.

Δανηλίδου, Ε., Βορβή, Ι. (2010). Προγράμματα Σπουδών και προώθηση της συνέχειας στην Εκπαίδευση. Το παράδειγμα της Νεοελληνικής Γλώσσας, Εισ : Ντίνας κ.ά.. (2010), *Πρακτικά Πανελληνίου Συνεδρίου με διεθνή συμμετοχή «Η διδασκαλία της Ελληνικής Γλώσσας (ως πρώτης/μητρικής, δεύτερης/ξένης)»*, Διαθέσιμο στο <http://linguistics.nured.uowm.gr/Nimfeo2009/praktika>.

Δημητριάδου, Κ. (2011). Από το Δημοτικό στο Γυμνάσιο: συνιστώσες της μετάβασης στο πλαίσιο συνάρθρωσης των σχέσεων μαθητή και σχολείου. *Επιστημονική Επετηρίδα Παιδαγωγικού Τμήματος Δ.Ε. Πανεπιστημίου Ιωαννίνων*, 23, 69-105.

Morais, D., & Ogden, A. (2010). Initial development and validation of the global citizenship scale. *Journal of Studies in International Education*, 15(5), 445-466.

Schattle, H. (2009). Global Citizenship in Theory and Practice. In R. Lewin (Ed.), *The Handbook of practice and research in study abroad: Higher education and the quest for global citizenship*. New York: Routledge, 3-18.

Τρικαλίτη, Α. (2005). Η Περιβαλλοντική Εκπαίδευση στο Διαθεματικό Ενιαίο Πλαίσιο Προγραμμάτων Σπουδών, *Περιβαλλοντική Εκπαίδευση. Ο νέος πολιτισμός που αναδύεται*. Α. Γεωργόπουλος (επιμ.), Αθήνα: Gutenberg, 293-319.

Τρικαλίτη, Α. (2014). Αειφόρο Ελληνικό Σχολείο: Όλοι νοιαζόμαστε, όλοι συμμετέχουμε. *Περιοδικό για την Περιβαλλοντική Εκπαίδευση (http://www.peakremagazine.gr)*, 5 (50).

ΦΕΚ 303, τ. Β', 13-3-2003. *Διαθεματικό Ενιαίο Πλαίσιο Προγραμμάτων Σπουδών (Δ.Ε.Π.Π.Σ.) και Αναλυτικά Προγράμματα Σπουδών (Α.Π.Σ.) Δημοτικού-Γυμνασίου*: α) Γενικό Μέρος β) Δ.Ε.Π.Π.Σ. και Α.Π.Σ. Ελληνικής Γλώσσας, Νεοελληνικής Λογοτεχνίας, Αρχαίας Ελληνικής Γλώσσας και Γραμματείας, Εικαστικών, Σπουδών Θεάτρου, Θρησκευτικών, Ιστορίας, Κοινωνικής και Πολιτικής Αγωγής, Μαθηματικών, Μελέτης Περιβάλλοντος. Εθνικό Τυπογραφείο.